

Про викладання предметів художньо-естетичного циклу у 2021/2022 н.р.

Загальна мистецька освіта – це підсистема шкільної освіти, що гармонійно поєднує навчання, виховання та розвиток дітей і молоді засобами мистецтва. Вона покликана підготувати їх до активної участі в соціокультурному житті, до подальшої художньо-естетичної самоосвіти. Мистецька освіта є посередником між суспільно значущими культурними цінностями й особистісними цінностями людини та забезпечує набуття ключових і предметних мистецьких компетентностей, формування прагнення і здатності до художньо-творчої самореалізації і духовного самовдосконалення протягом життя.

Навчання предметів освітньої галузі «Мистецтво» у 2021-2022 н.р. має будуватися на інтеграції в практичну діяльність інноваційних художньо-педагогічних технологій з використанням концептуальних засад сучасної (зокрема загальної мистецької) освіти, загальних положень дидактики, психології, методики, завдань і видів діяльності, які спрямовані на розвиток ключових, міжпредметних і предметних компетентностей учнів.

Зміст мистецької освітньої галузі може реалізовуватися в 1-7 класах як через інтегрований курс «Мистецтво», так і через окремі предмети за видами мистецтва: образотворче мистецтво та музичне мистецтво. Вибір здійснюється з урахуванням фахової підготовки кадрового складу педагогічних працівників школи та погоджується педагогічною радою. У 8-11 класах вивчається інтегрований курс «Мистецтво».

Необхідною умовою реалізації завдань мистецької освітньої галузі є дотримання інтегративного підходу у навчанні, який може розглядатися через узгодження програмового змісту в межах галузі між предметами «Музичне мистецтво» та «Образотворче мистецтво» та через узгодження предметів мистецької освітньої галузі зі змістом інших освітніх галузей (наприклад, сприймання музичного твору, мультфільму тощо на заняттях з вивчення мови), за умови дидактичної доцільності і коректності використання того чи іншого матеріалу.

Новий зміст освіти заснований на формуванні ключових компетентностей, які формуються засобами мистецтва у процесі:

- усного висловлювання своїх вражень від мистецтва; оцінювання власної художньо-творчої діяльності (вільне володіння державною мовою/ здатність спілкуватися рідною);

- здійснення елементарних розрахунків для встановлення пропорцій, запису ритму тощо (математична компетентність);

- спостереження, дослідження і відтворення довкілля та явищ природи (компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, екологічна компетентність);

- використання інформаційних технологій для отримання мистецької інформації, художнього творення (інформаційно-комунікаційна компетентність);

- формування умінь визначати власні художні інтереси, досягнення і потреби; прагнення доцільно використовувати свій час для пізнання, сприймання, творення мистецтва (навчання впродовж життя);

- участі у мистецьких заходах, естетизація середовища; прояв відповідальності за особистий і колективний результат; використання мистецтва для отримання задоволення (впливу на власний емоційний стан) (громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей);

- виявлення шани до народних традицій, мистецтва рідного краю та толерантного ставлення до мистецтва різних народів (культурна компетентність);

- прояву бажання ділитися своїми творчими ідеями; творчої ініціативи та намагання її реалізувати, зокрема через втілення у практичній художньо-творчій діяльності (індивідуальній і колективній); презентації результатів власних мистецьких досягнень (підприємливість та фінансова грамотність);

- сприяння і підтримки бажання впроваджувати нові ідеї (інноваційність).

Формування ключових компетентностей має відбуватися системно і природно упродовж усього періоду навчання, де це педагогічно доцільно: учитель має застосовувати свій методичний інструментарій тільки у контексті реалізації завдань мистецької освітньої галузі через відповідні мистецькі трактування і приклади.

Програми з освітньої галузі «Мистецтво» передбачають творче ставлення вчителя до змісту і технологій навчання, добору навчального художнього матеріалу: кожен учитель має можливість обирати мистецькі твори для сприймання та виконання учнями, орієнтуючись на критерій їх високої художньої якості, тематику, цікавість для учнів і відповідність їх віку. Вищеозначене відображається у календарно-тематичному плані педагога на навчальний рік, відповідно до якого він (вона) здійснює навчання здобувачів освіти. Календарно-тематичне та поурочне планування здійснюється вчителем у довільній формі, у тому числі з використанням друкованих чи електронних джерел тощо. Формат, обсяг, структура, зміст та оформлення календарно-тематичних планів та поурочних планів-конспектів є індивідуальною справою вчителя. Встановлення універсальних у межах закладу загальної середньої освіти міста, району чи області стандартів таких документів є неприпустимим.

Провідними видами діяльності відповідно до змістових ліній програми є художньо-творча діяльність, пізнання мистецтва та комунікація через мистецтво, у процесі яких відбувається формування і розвиток предметних мистецьких компетентностей – музичних, образотворчих тощо.

Художньо-творча діяльність реалізується у формуванні виконавських умінь та навичок з різних видів мистецтва, зокрема: через опанування графічних, живописних, декоративних технік, знайомство з основами композиції, кольорознавства, ліплення тощо (з образотворчого мистецтва); розвиток ритмічного чуття, вокальних та хорових (з музичного мистецтва), акторських та елементарних танцювальних умінь тощо. Велике значення упродовж першого циклу навчання має надаватися розвитку ритмічного чуття, імпровізаціям, різного роду експериментам (наприклад, з кольорами, звуками), а також підтримці дитячих ідей та ініціатив у прикрашанні, естетизації навколишнього середовища, що значно розширює можливості дітей у власному творчому самовираженні.

Окрім того, важливо привчати учнів не тільки творити і самовиража-

до 2021/2022 навчального року

тися, але й презентувати результати власної творчості, брати участь у шкільних мистецьких заходах (концертах, виставках, інсценізаціях тощо), а з часом виявляти ініціативу їх створення, спілкуватися з друзями та знайомими про мистецтво. Пізнання мистецтва відбувається, як через художньо-творчу діяльність, так і активне сприймання творів різних видів мистецтва та знайомства з особливостями їхньої художньо-образної мови. Важливо, щоб пізнання мови мистецтва відбувалося в ігровій формі в контексті її практичного застосування: наприклад, вивчення нотної грамоти – під час виконання невеликих вокальних поспівок чи відтворення ритмічних послідовностей.

Однією з умов досягнення освітніх цілей загальної мистецької освіти є зміна функцій педагога: від має бути не інформатором і контролером, а фасилітатором (ведучим, керівником, наставником), який стимулює, спрямовує, підтримує школярів, допомагає їм у досягненні особистісного успіху в царині мистецтва.

Система оцінювання результатів навчання в мистецькій освітній галузі ґрунтується на позитивному ставленні до кожного учня (учениці). Оцінюється не рівень недоліків і прорахунків, а рівень прогресу особистісних досягнень, тому критерієм перевірки та оцінювання результатів мистецької освіти є динаміка особистісного розвитку учня (учениці). Безперечно, певну роль у мистецькій сфері відіграють спеціальні художні здібності (музичний слух, вокальні дані, відчуття ритму, кольору, пропорцій, симультанне образне сприймання тощо), які можуть впливати на освітні результати учнів. Проте для створення об'єктивності системи оцінювання, перевірка має інтегрувати з одного боку досягнення учнів у різних видах діяльності відповідно до показників успішності, визначених освітньою програмою, з іншого – їх ставлення до мистецької діяльності, активність та ініціативність, що дасть можливість ефективніше відслідкувати особистісний зріст учня (учениці), оцінити його (її) роботу в освітній діяльності й саморозвитку. До основних видів оцінювання належать: поточне, тематичне і підсумкове (семестрове і річне). Додатковими засобами стимулювання пізнавальної активності учнів є самооцінка та оцінювання результатів спільної діяльності за попередньо визначеними критеріями та художньо-творче самовираження, які мають бути збалансованими між собою (формування оцінювання). Для організації ефективного формування оцінювання важливо створити доброзичливу атмосферу на уроці, в якій учень (учениця) не повинні боя-

тись робити помилку, а сприймати її як одну з можливостей навчатись.

З огляду на обмежений обсяг годин, які виділяються в навчальному плані закладу загальної середньої освіти на вивчення предметів освітньої галузі «Мистецтво», посилюється роль і розширюється смислове трактування принципу взаємозв'язку навчальної та позаурочної діяльності, що передбачає не лише узгодження освітніх заходів у межах школи, а й гармонізацію суспільних (професійно-педагогічних) і сімейно-родинних естетико-виховних впливів, взаємозв'язок школи із соціокультурним середовищем (музеями, театрами, клубами тощо), системою позашкільної освіти (палацами творчості школярів, мистецькими студіями, музичними та художніми школами).

Профільне навчання у старшій школі передбачає можливість вивчення профільних предметів з різних освітніх галузей. Профіль формується закладом освіти з урахуванням можливостей забезпечення його якісної реалізації. У закладах загальної середньої освіти, що обрали мистецький профіль, навчальний предмет «Мистецтво» є профільним з відповідним годинним навантаженням: 5 годин - у 10-му класі, 5 годин – в 11-му класі.

Навчальна та методична література з предметів художньо-естетичного циклу зазначена у Переліках навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, рекомендованих Міністерством освіти і науки України, що розміщені на офіційному сайті МОН. Під час підготовки вчителів до уроків радимо використовувати періодичні фахові видання, зокрема науково-методичний журнал «Мистецтво та освіта».

Актуальними залишаються поради щодо організації дистанційного навчання.

1. Відеоуроки для освоєння сервісів дистанційного навчання Хмельницького ОІППО

https://coggle.it/diagram/Xm_UXmVe0zaTPeSy/t

2. І.Коберник «Дистанційне навчання під час карантину: що робити школам, батькам і МОН»

<https://bit.ly/3KLuJSC>

3. Юрій Гайдученко. Покрокова інструкція «Як організувати дистанційне навчання учнів»

<https://bit.ly/36QSY9N>

4. Безкоштовний сервіс онлайн-тестів (освітній проект «На урок»)

<https://bit.ly/3KGGH16>

5. Ірина Терещенко. Як організувати дистанційне навчання під час карантину?

<https://bit.ly/2Trjof1>

6. Відеоуроки для дистанційного навчання (1-11 класи)

<https://pedpresa.com.ua/vu>

Інтернет-ресурси

<http://artclassice.edu.ru/catalog.asp>
Автентична Україна: нематеріальна спадщина; оперні театри, дерев'яні церкви, музеї просто неба

<http://namu.kiev.ua/>

Національний художній музей України

<http://honchar.org.ua/pro-muzej/>

Національний центр народної культури «Музей Івана Гончара»

<http://www.mundm.kiev.ua/>

Національний музей українського народного декоративного мистецтва

<http://www.derev.org.ua/index.html>

Дерев'яні храми України

<http://hutsul.museum/>

Національний музей народного мистецтва Гуцульщини і Покуття імені Йосафата Кобринського

<https://bit.ly/3wXCvLm>

Всеукраїнський передплатний часопис-книга «Артклас»

<https://nuau1938.wixsite.com/nuauim>

Національна спілка художників України

<http://www.naoma.edu.ua/>

Національна Академія образотворчого мистецтва і архітектури

<https://proartgallery.com.ua/>

Мистецька галерея у Львові

<http://new.pinchukartcentre.org/>

Галерея Пінчука

<https://museumshevchenko.org.ua/>

Національний музей Т.Шевченка

<https://classical.suspilne.media/108>

Аудіописи класичних композиторів із фондів Українського радіо

www.canvas.com.ua/

Репродукції картин відомих художників

http://www.louvre.fr/llv/commun/home_flash.jsp

Лувр (Париж, Франція)

<http://www.metmuseum.org>

Метрополітен (Нью-Йорк, США)

<http://www.khm.at/>

Музей історії мистецтва (Відень)

<http://www.abc-people.com/typework/paint/index.htm>

Картинні галереї, біографії художників

P.S. Організація мистецької освітньої діяльності у закладах загальної середньої освіти у 2021/2022 н.р. здійснюватиметься згідно з Додатком до листа Міністерства освіти і науки України, що очікується наприкінці серпня 2021 року.

А.МАХУТОВА,
*методистка мистецьких дисциплін
НМЦ професійного розвитку педагогічних та керівних працівників установ і закладів дошкільної та загальної середньої освіти
Хмельницького ОІППО.*